

Aafke Geerts Hazelhoff van Brederode (VI-2-2) en Henricus Reinirus Vosch van Avesaet, een voornaam huwelijk?

Op 23 mei 1774 trouwt Wilmina Elzes Hazelhof (VI-2), de uit Bellingwolde afkomstige dochter van Else Haselhof(f) (V-4) en Aafke Meertens, op 30 jarige leeftijd in De Langackerschans (tegenwoordig Nieuweschans) met de aldaar wonende 29 jarige Geert Geerts Grim. Uit dit huwelijk worden vier kinderen geboren, drie dochters en een zoon. Tot zover niets bijzonders.

Wat echter opvalt, is dat hun op 12 augustus 1776 geboren dochter Aafke Grim trouwt met een jongeman met een opvallende naam Henricus Reinirus Vosch van Avesaet. Het huwelijk hebben we in de archieven niet kunnen vinden, maar dat het heeft plaatsgevonden lezen we in de overlijdensakte van Aafke als zij in 1849 in Doesburg sterft.

Overigens is dit niet de enige vondst in deze overlijdensakte. Aafke wordt in die akte niet aangeduid als Aafke Grim maar als Aafke Geerts Hazelhoff van Brederode. Een huwelijk met de namen Vosch van Avezaet en Hazelhoff van Brederode is voor ons dan ook aanleiding genoeg om deze families eens verder te onderzoeken.

Overigens gebruikt ook Aafkes in 1785 geboren broer Else Grim de naam Brederode. In 1813, tijdens de Franse overheersing, komt hij als hoefsmid Elzo Geerts van Brederode voor op de lijst van weerbare mannen voor de Garde Nationale. In 1814 dient hij als remplaçant in de Franse Marine in Toulon. Hij trouwt in 1818 als arbeider Elze Geerts van Brederode met de dienstmeid Geertje Jakobus Kleir/Kleer.

Hoe komt de naam Brederode in Oost-Groningen terecht

De naam Brederode komt in de 18de eeuw zowel voor in Beerta als in Nieuweschans. De stamvader van deze familietak is Johannes Brederode. Hij komt op 38 jarige leeftijd in 1646 vanuit de stad Groningen naar Beerta om daar schoolmeester te worden.

Johannes Brederode is omstreeks 1608 in Dokkum geboren en gaat naar Groningen om daar aan de Universiteit filosofie te studeren. In 1637 trouwt hij met Trijntje Jansen, het echtpaar krijgt voor zover bekend vier kinderen, drie dochters en een zoon.

Hun oudste dochter, Reinolda Brederode, trouwt in 1672 in Beerta met Thomas Derks. Uit dit huwelijk wordt in 1673 hun enige zoon Derk geboren. Thomas Derks overlijdt vermoedelijk nog in datzelfde jaar, waarna Reinolda in 1674 in Beerta hertrouwt met Derck Geerts van Hoorn uit Wedde. Bij hem krijgt ze nog vijf kinderen. Latere generaties uit dit echtpaar gaan zich halverwege de achttiende eeuw (van) Brederode noemen.

De zoon uit Reinolda's eerste huwelijk, trouwt in 1703, 30 jaar oud, als Derk Thomas in Beerta met Riemke Pieters uit Bunde (Duitsland) en krijgt bij haar een dochter. Riemke overlijdt kort daarna en Derk trouwt in 1708 opnieuw in Nieuw Beerta met Aaltje Gramsbergen uit Borgsweer. In de periode van 1709 tot 1722 worden uit dit huwelijk 8 kinderen geboren. In ieder geval een van deze kinderen, de in 1711 geboren Gerhardus gaat zich later, evenals zijn nazaten Brederode noemen.

Trijntje Derks is het jongste kind. Zij wordt in 1722 in de Kroonpolder bij Nieuw Beerta geboren. Haar vader Derk Thomas heeft daar in 1703, voor zijn eerste huwelijk het (halve) huis, dat hij al bewoonde, met land, ingoed, gereedschappen en levende have, voor 1400 carolygulden gekocht van zijn moeder en stiefvader. Trijntje Derks trouwt in 1744 in Nieuweschans met Geert Geerts (Grim) uit Nieuweschans. In 1745 wordt hun zoon Geert Grim, de latere echtgenoot van Wilmina Elzes Hazelhof geboren. Zijn vader heeft hij nauwelijks gekend want al in 1750 trouwt zijn moeder opnieuw, nu met Beerent Claasinga bij wie zij nog vier kinderen krijgt.

Van Brederode, een van oorsprong (hoog)adellijke familie uit Holland

Aafke Grim, die zich dus later Aafke Geerts Hazelhoff van Brederode is gaan noemen, stamt dus af van de eerder genoemde in 1608 in Dokkum geboren schoolmeester Johannes Brederode. Deze is een nazaat van Reinoud (bastaard) van Brederode (1486-1549), een buitenechtelijke zoon van Walraven II van Brederode (1462-1531), heer van Brederode, Vianen, Ameide, drossaard (drost) van Hagestein en burggraaf van Utrecht.

Van Brederode was een (hoog)adellijke familie uit Holland, die zich in de tweede helft van de 13e eeuw is zo gaan noemen naar hun nieuwe Kasteel Brederode bij Santpoort. Brederodes speelden een rol in de Hoekse en Kabeljauwse twisten en in de Tachtigjarige oorlog. De familie is sinds 1679 in de wettelijke lijn uitgestorven. Kasteel Brederode is sinds de verwoesting door Spaanse soldaten in 1673 een ruïne.

Ruïne kasteel Brederode in Santpoort

In de familie Grim-Hazelhoff zal ongetwijfeld de relatie met het aloude geslacht Brederode bekend zijn geweest. Zou dochter Aafke die naam zijn gaan gebruiken om indruk te maken op haar toekomstige echtgenoot, de 1ste luitenant Henricus Reinirus Vosch van Avesaet?

Eerste Luitenant Vosch van Avesaet

Vosch van Avesaet is een geslacht dat oorspronkelijk uit Wijk bij Duurstede komt. De stamreeks begint met Peter Jansz Vosch, burger van Wijk bij Duurstede, die tussen 1576 en 1578 overlijdt. Diens achterkleinzoon Cornelis Andriesz voert als eerste de naam Vosch van Avesaet.

Henricus Reinirus Vosch van Avesaet - zijn doopnaam is Hermanus, maar hij wordt altijd Henricus genoemd naar zijn peet en grootvader Dr. Med. Henricus Reinirus Vosch van Avesaet - wordt op 13 december 1779 in Deventer (Rk) gedoopt als zoon van Petrus Josephus en Anna Johanna Vosch van Avesaet (achterneef en –nicht). Hij wordt, evenals zijn vader, militair en brengt het tot eerste luitenant-ingenieur der Genie. Tijdens de Franse tijd (1795-1813) dient hij achtereenvolgens de Bataafse Republiek (1795-1805), het Koninkrijk Holland (1806-1810) en na de inlijving door Frankrijk, keizer Napoleon. Hij is in 1799 betrokken bij het afslaan van een aanval van Engelse troepen op Noord-Holland. Henricus maakt van deze gebeurtenis een verslag, samen met enkele van zijn mede luitenant-ingenieurs. In 1801 dient hij om voor ons nog onbekende reden een verzoek tot vervroegde meerderjarigheid in bij het hof van Justitie van het voormalige Bataafse gewest Brabant. Hij is dan 20 jaar terwijl de meerderjarigheid in die tijd bereikt wordt bij 25 jaar.

In 1801 en 1802 is Henricus met het corps Genie gelegerd in de vesting Naarden en in 1803 vertrekt hij naar de vesting Nieuweschans waar hij commandant wordt van het daar in garnizoen gelegerde detachement van het 18de bataljon Bataafsche Infanterie.

Al spoedig botert het niet echt tussen de commandant en zijn soldaten en het burgerbestuur van de vesting. In december 1804 beklagt het plaatselijk bestuur van Nieuweschans zich over hem bij het Staats Bewind der Bataafsche Republiek. Luitenant Ingenieur H.R. Vosch van Avesaet heeft zijn soldaten opdracht gegeven om ieder die maar een voet durft te zetten op het grasveld in het centrum van de vesting een boete op te leggen van drie stuivers. Nietsvermoedende burgers die een stap naast het vaak modderige zandpad in het grasveld zetten om droge of schone voeten te houden zijn regelmatig de pineut. Uitvoerig wordt in het klaagschrift uiteengezet hoe burgers, die door soldaten worden betrappt, worden gemolesteerd. De commandant heeft ook het bleken van linnen op het grasveld verboden en heeft eigenhandig wasgoed van het gras verwijderd en in de modder geworpen. In het antwoord op dit klaagschrift kiest men weliswaar de kant van Vosch van Avesaet, maar hij wordt toch gemaand voortaan wat voorzichtiger te opereren. Tevergeefs want eind februari 1805 wordt Vosch van Avesaet op last van zijn superieur enkele dagen gevangen gezet. Hoewel zijn wangedrag een langere straf zou rechtvaardigen, wordt hij wegens onmisbaarheid voor het landsbelang weer snel vrijgelaten.

Nieuweschans, grasveld met Hoofdwacht

Een dronkemansruzie in de kroeg

Aanleiding voor zijn gevangenneming in februari 1805 is vermoedelijk een voorval dat zich begin januari van dat jaar afspeelt in het logement van kastelein Lubbert Buseman. De burggraaf van Wedde, Derk Tammes de Ruiters, wordt met het onderzoek belast en verhoort enkele weken later een aantal getuigen. De meid en knechten van Buseman, arbeiders uit de omgeving en uit het nabijgelegen Oost-Friesland. Deze getuigen verklaren unaniem dat commandant Vosch van Avesaet in vergaande staat van dronkenschap verkeerde en dat hij diverse aanwezigen 'de degen op de borst had gehouden' onder het uitroepen van allerlei bedreigingen. Iedereen werd uitgedaagd om met hem in duel te gaan en hij achtervolgde een van de knechten door het hele huis tot die door een venster kon ontsnappen. De meid dreigde hij 'op het vuur te smijten' wat mislukte doordat de hond van de kastelein hem in zijn been bijt. Het voorval loopt vermoedelijk met een sissers af en er vallen geen gewonden.

In de jaren 1807 en 1809 wordt Vosch van Avesaet opnieuw door zijn superieuren gemaand om zich aan de voorschriften te houden. Zo vraagt de Landdrost van Groningen in 1807 om maatregelen tegen luitenant-ingenieur H.R. Vos van Avezaath in de Lange Akkerschans omdat deze weigert bepaalde informatie aan zijn superieuren te verstrekken.

In 1809 verlaat hij Nieuweschans. Hij wordt belast met de aanbesteding van herstelwerkzaamheden aan militaire gebouwen in Zoutkamp. Vermoedelijk in 1810 of 1811 wordt hij overgeplaatst naar Vlissingen.

Henricus Reinirus Vosch van Avesaet heeft zich in zijn periode in Nieuweschans niet geliefd gemaakt, noch bij de burgerbevolking noch bij zijn meerderen.

Aafke Geerts Hazelhoff van Brederode, twee geloven op één kussen.

Maar Aafke zag Henricus Reinirus blijkbaar wel zitten. Zij zullen elkaar tijdens zijn legering in Nieuweschans hebben leren kennen. Mogelijk als zijn huishoudster. Een andere mogelijkheid is dat het contact is gelegd via Berend Haselhoff Roelfsema (VII-1). De vader van Berend en de moeder van Aafke zijn neef en nicht groeien vlak bij elkaar op. Daarnaast is Berend evenals Henricus eerste luitenant ingenieur der Genie.

In ieder geval ontstaat er al vrij snel na zijn aankomst in Nieuwe Schans in 1803 een relatie waaruit op 23 mei 1804 een zoon, Fernandinus Reinerus, wordt geboren. Een jaar later op 28 juni 1805 bevalt Aafke van een tweede zoon Josephus Hendricus en nog een jaar later, vermoedelijk in november 1806, van een derde zoon Pierre Louis. De geboorte van deze kinderen blijkt niet uit doopregisters, maar uit latere registraties. Mogelijk zijn er nog meer kinderen geweest. Waar de kinderen zijn gedoopt is ons niet bekend, in de gereformeerde doopregisters komen ze niet voor. Ook komt het in deze periode niet tot een huwelijk.

Waarom niet wordt duidelijk uit een notariële acte uit 1811. In deze acte, gedateerd 4 mei 1811 geeft de vader van Henricus, Petrus Josephus Vosch van Avesaet, Municipale Raad van Zutphen, toestemming aan zijn zoon om met Aafke trouwen.

Henricus had al veel eerder had willen trouwen maar zijn vader hield dit tegen om reden van geloof: 'Henrik Reinier Vosch van Avesaat, eerste luitenant bij het keizerlijk corps de genie, in guarnisoen te Vlissingen of op het Eiland Walcheren zijnde van de Rooms Catholijke Religie' en 'mejjuffrouw Aafke Haselhof van Brederode sonder professie te Langacker Schans zijnde van 'Gereformeerde Religie'

Vanwege 'het aanhoudende en dringende verzoek van deszelfs meerderjarige zoon' zwicht vader Vosch van Avesaet maar hij stelt wel eisen aan een verbintenis, die door zijn zoon en aanstaande schoondochter worden ingewilligd, inhoudende dat 'alle hunnen kinderen zoo hebbende als toekomstende zonder uitzondering van geslacht, volgens de gebruiken der Roomsche Catholijke Kerk worden gedoopt, onderwezen en opgevoed, tot derzelve meerderjarigheid toe.

Met deze toestemming kunnen de kinderen van Henricus en Aafke worden gewettigd en de naam Vosch van Avesaet krijgen, waarmee hun toekomst zeker wordt gesteld. Want het zijn onzekere tijden, vooral voor militairen. Waar en wanneer er uiteindelijk getrouwd wordt hebben we nog niet vast kunnen stellen. Vermoedelijk ergens in de zomer van 1811, in een katholieke kerk in een of andere garnizoensplaats.

In 1812 neemt Henricus Reinirus Vosch van Avesaet, evenals zijn inmiddels aangetrouwde achterneef Berend Haselhoff Roelfsema deel aan de beruchte veldtocht van Napoleon naar Rusland. Beiden zullen niet terugkeren.

Napoleons veldtocht naar Rusland, oversteek van de Berezina, november 1812

Weduwe Aafke Geerts Hazelhoff van Brederode en haar kinderen

Aafke Geerts Hazelhoff van Brederode trouwt voor zover bekend niet opnieuw, ondanks het feit dat ze drie jonge kinderen moet onderhouden. Mogelijk verhuist ze vanuit Nieuweschans met haar kinderen naar haar schoonvader (die zich inmiddels baron noemt) op het landgoed 'Het grootte en kleine Meerbink' onder Steenderen. Aafke overlijdt op 4 november 1849 als dochter van Geert Geerts Grim van Brederode en Wilhelmina Elzes Hazelhoff in het nabijgelegen Doesburg in een huis aan de Roggestraat aldaar. Haar zoon Ferdinandus Reinirus Vosch van Avezaet doet de aangifte van het overlijden.

Alleen deze eerste zoon, Ferdinandus Reinirus Vosch van Avezaet, zal enkele jaren nadat hij in 1843 als sergeant Baron Vosch van Avesaet uit Nederlands Indië terugkeert in 1850 als gepensioneerd sergeant majoor trouwen en wel met Johanna Rozijn. Nazaten van dit echtpaar leven tot in de 21ste eeuw.

Advertentie Javase Courant 25 maart 1843

Ze waren zeker zoals in de huwelijksstoestemmingsacte toe verplicht, katholiek geworden. Van Ferdinandus Reinirus is nog een bidprentje bekend (<http://www.heemkunde.nl/bidprentjes/bidprentjes.html>). De beide andere kinderen overleden ongehuwd. Pierre Louis in 1838 als sergeant op 32 jarige leeftijd in Arnhem in het garnizoen en Josephus Henricus, als gepensioneerd sergeant, in Leuvenheim in 1849.

Of het een voornaam huwelijk was weten we niet, maar wel dat het stuk bijzondere familiegeschiedenis vormt.

Albert en Roelof Hazelhoff

Bronnen:

www.allegroningers.nl

www.wiewaswie.nl

www.stamboomonderzoek.com, stamboom Tom Doornbos

www.myheritage.nl, stamboom Friedus Vosch van Avesaet Diekstra

Wikipedia

J.J. Smedes, De Nieuwe- of Langakkerschans

Notarieel archief Zutphen

Nationaal Archief